

Kirkerådet

「Vår dato:
17. juni 2014

「Vår ref.:

「Deres dato:
25.3.14

「Deres ref.:
14/113-1 HAA

「Saksbehandler:
Øystein Dahle

Høring om kirkebygg

Vedlagt oversendes høringssvar fra KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon til Kirkerådets høring om kirkebygg.

Med hilsen
KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

Øystein Dahle

Kirkerådets høring 2014 om regelverk om kirkebygg
Svar fra KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

Postadresse:
Postboks 1034 Sentrum
0104 OSLO

Telefon: 23 08 14 00
Telefax: 23 08 14 09

www.ka.no
ka@ka.no

Org.nr: NO 971 273 003 MVA
Kontonr: 3000 15 30344

Vi viser til Kirkerådets brev av 25. mars 2014 med høringsdokument om kirkebygg. I tillegg til oppgitte hørings spørsmål har vi valgt å kommentere enkelte deler av teksten i dette høringsdokumentet. Kapittelinnstillingen i høringsdokumentet er brukt som disposisjon.

Del I Teologiske og historiske perspektiver på kirkebygg

1. Hvorfor trenger kirken kirker?

2. Hva er et økumenisk-luthersk kirkerom?

Det er positivt at det inviteres til en teologisk og historisk refleksjon om forståelsen og betydning av kirkebygg. Høringsdokumentet gir et verdifullt bidrag til en mer grunnleggende forståelse og drøfting av kirkebyggets rolle. Vi legger til grunn at dokumentet ikke bare er relevant for de regelverkene som nå er på høring, men at deler av dokumentet vil være et grunnlagsdokument som legger premisser og føringer for Kirkerådets/Kirkemøtets generelle arbeid på kirkebyggfeltet. Dette tilsier at det er ønskelig at det arbeides videre med denne delen av dokumentet for å sikre at ulike kirkelige og faglige perspektiver ivaretas på en god måte. Vi har følgende kommentar til del I i dokumentet:

- Det er positivt at dokumentet inkluderer en omtale av kirkebyggenes historiske betydning og utvikling. En slik framstilling står imidlertid i fare for å bli for kort og selektiv på noen områder, noe som bl.a. blir tydelig i omtalen av de norske kirkebyggenes historie og grunnplanenes symbolikk. Vi vil anbefale at dette utdypes.
- Kirkebyggene og kirkebyggenes inventar og omgivelser rommer noen av våre rikste kulturminner. Dette viser bl.a. ved at nesten 1 000 av kirkene er gitt en vernestatus av Riksantikvaren. KA ønsker at kirkelige organer selv gir en tydeligere kirkelig begrunnelse for verdien av å ta vare på, formidle og utvikle disse kulturminneverdiene. De kirkelige kulturminnene uttrykker viktige sider ved kirkens historie, og er fysiske vitnesbyrd om liturgi, kirkelig praksis og tankegang. Kulturminneverdiene utgjør en viktig del av kirkens identitet og røtter, og disse verdiene bør tydeligere anerkjennes som grunnlag for kirkens egen forvaltning av kirkebyggene. Dette perspektivet bør styrkes i et grunnlagsdokument om kirkebygg.
- Kirkebyggene har en betydning som går langt ut over funksjonen samlingssted for kirkens egen virksomhet. Det er bl.a. mange - ut over kirkens egne medlemmer - som opplever en tilknytning til kirkestedene og kirkebyggene. Dette handler om historie, stedsforming og tråder som har bundet et samfunn sammen gjennom generasjoner. Mange kirkebygg kan på ulike måter være landemerker og symbolbygg. Vi ønsker at en anerkjennende beskrivelse av denne mer folkelige tilhørigheten til kirkebyggene inkluderes i kirkens grunnlagstenkning om kirkebygg. Dette har bl.a. betydning for kirkens offentlige kommunikasjon, kirkens plass ved større begivenheter og når det gjelder grunnlaget for bruk av offentlige midler på kirkebygg.

- KA støtter Kirkerådets anliggende om behovet for en tydelig og samlet framstilling av kirkens grunnlagstenkning om kirkebygg. Denne høringen skjer imidlertid samtidig med det pågående arbeidet med økt selvstendighet mellom Den norske kirke og staten. Denne konteksten bør i større grad reflekteres inn i dokumentet. Vi registrerer bl.a. at mange frykter at økt kirkelig selvstendighet vil kunne innebære en mer lukket og avgrensende kirke, og bruken av kirkebygget har stor betydning for medlemmenes møte og opplevelse av Den norske kirke. Kirkebyggområdet er derfor et område der det er behov for økt refleksjon om hva det innebærer at Den norske kirke er en folkekirke.
- Begrepet "økumenisk-luthersk" om kirkebygg er forholdsvis nytt, og det bør klargjøres bedre hva dette innebærer. Er rommet økumenisk eller er det luthersk, eller har det lutherske kirkerommet fått impulser som gjør det mer økumenisk? Kirkerom og kirkearkitektur har alltid vært påvirket andre trossamfunn, frikirkelige bevegelsers impulser og betydning på norske kirkebygg bør bl.a. omtales mer utfyllende. Omtalen av andre konfesjoners teologi bør være mer presis.
- Det er positivt at man nyanserer den lenge rådende oppfatning om at sentralkirkerommet var det ideelle. De senere årenes kirkearkitektoniske utvikling har tydelig vist et stort mangfold som et svar på endrede behov og endringer i folks tros- og gudstjenestefortolkning. Det er derfor litt underlig at et av de få sitater som er med er Sæthers uttalelse om at langkirken er en form som liturgisk sett ikke lenger er ønskelig.

Del II Kirkerettslige perspektiver på kirkebygg

3. Innledning til kirkerettslige perspektiver for kirkebyggene

Ett av de områdene der kirkeloven av 1996 hadde størst betydning var beskrivelsen av ansvars- og eierforhold vedrørende kirkebygg. Fellesrådene fikk her en sentral rolle som et organ som på soknets vegne skulle ivareta sentrale oppgaver på kirkebyggområdet.

Menighetsrådets rolle har vært tydelig omtalt i regelverket for bruk av kirken.

Kirkebyggenes betydning og de store økonomiske, historiske og kulturelle verdiene som kirkene representerer har medført at kirker er et av de mest sentrale ansvarsområdene for de kirkelige fellesrådene. KA har i samråd med departementet og Kirkerådet hatt en sentral rolle i kurs, rådgivning og materiellutvikling vedr. rettslige og forvaltningsmessige forhold på kirkebyggområdet. Vi har på dette området lagt til grunn en tolkning av kirkeloven som vi har erfart ikke har vært omstridt blant andre relevante instanser.

Høringsdokumentet gir på noen områder en ny og selvstendig tolkning av kirkelovens bestemmelser når det gjelder kompetanseforhold for kirkebyggsaker. KA er ikke avvisende til at kirkeloven på dette området kan forstås på en annen måte enn det som vi fram til nå har lagt til grunn. Vi er likevel kritiske til kapittel 3 slik det nå foreligger i høringsdokumentet av følgende grunner:

- Den kirkerettslige delen av dokumentet er konkluderende, og det åpnes ikke for synspunkter/tilbakemeldinger slik som det åpnes for i resten av dokumentet.
- KA mener at teksten i for liten grad drøfter lovens forarbeider og lovens intensjon med opprettelsen av kirkelig fellesråd som lovpålagt organ i kirkeloven av 1996, og drøftingene forholder seg lite aktivt til rådende rettsforståelse på området. KA har derfor vesentlige innvendinger til den kirkerettslige tilnærmingen til kapittel 3 og tilhørende vedlegg.
- Det er etter KAs oppfatning behov for en bedre avklaring av Kirkerådets kompetanse til å fortolke kirkeloven vedtatt av Stortinget. Dette gjelder i særlig grad når bestemmelsene omhandler forhold som griper inn i forholdet kirke - kommune og finansieringsansvar for kirkelige formål.
- KA finner det uheldig at Kirkerådet gjennom et høringsdokument introduserer en nytolkning av kirkelig lov- og regelverk på et område der det har vært lite forutgående prosess med andre instanser. Vi anbefaler at det etableres en forvaltningspraksis med mer åpne og involverende prosesser der andre fagmiljøer og berørte instanser trekkes aktivt inn. Dette kan bl.a. sikre at alle vesentlige forhold belyses, og at økonomiske, administrative og kirkelige konsekvenser blir kartlagt.
- Det kan synes som om det er Kirkerådets anliggende i kapittel 3 å problematisere etablert forståelse og praksis når det gjelder ansvarsfordeling mellom menighetsråd og kirkelig fellesråd. Det gis likevel lite begrunnelse og bakgrunn for denne tilnærmingen ut over den juridiske. KA vil etterlyse at også en mer strategisk og erfaringsbasert tilnærming inkluderes i vurderingen av ansvarsforhold mellom kirkelige organer. Vi viser her bl.a. til lovens forarbeider i omtalen av soknets to organer, samt evalueringen av den lokale kirkens ordning (IRIS 2014).
- Høringsdokumentet synes kun å være opptatt av selve kirkebygget, og drøfter i liten grad kompetanseforhold vedr. gravplasser og annen eiendom/bygninger i soknets eie. Dokumentets omtale av kompetanseforhold skaper stor usikkerhet om hva Kirkerådets nye forståelse vil gi av konsekvenser for forvaltningen av soknets verdier, og det har gitt tvil om fellesrådets rettslige handleevne og status som representant for soknet. KA viser her bl.a. til Kulturdepartementets brev av 30. mai 2014 som avklarer noen av de områdene der høringsdokumentet har skapt uro og usikkerhet.

Vi anbefaler at Kirkerådet arbeider videre med de kirkerettslige spørsmålene som reises i kapittel 3 på bakgrunn av bl.a. mottatte høringssvar.

4. Vigsling av kirke – og velsignelse av lokale til kirkelig bruk.

Det er positivt at Kirkerådet gjennom dette dokumentet vil bidra til større klarhet når det gjelder status og forvaltning av ulike typer kirkebygg, herunder forståelsen av vigsling. I drøftingen av forskjellen på godkjente/vigslede kirker og lokaler vigslet til kirkelig bruk legges det mest vekt på gudstjenestebokens vigslingsliturgi. Vi vil her understreke at definisjonen på kirke i kirkelovens § 17 der kirker skal være godkjent av departementet. Det er klare økonomiske og juridiske forskjeller mellom godkjente kirker og lokaler vigslet til kirkelig bruk, bl.a. når det gjelder kommunens økonomiske forpliktelser og kulturminnemyndighetens rolle. Dette bør utdypes noe mer.

Det er ganske mange kirkebygg som kun er vigslet til kirkelig bruk, men som oppfattes og er i bruk som ordinære kirker. Av ulike grunner er de likevel ikke godkjent av departementet som kirke. Det er ikke dekkende å beskrive mange av disse kirkene som flerbruksbygg. Forskjellen er oftest primært av kirkerettslig karakter. Samtidig er det mange vigslede lokaler som både i bruk og utforming ikke lenger oppfattes som en kirke eller har spesiell kirkelig bruk. Det er derfor ønskelig med en mer nyansert omtale av forskjellen mellom godkjente kirker og lokale vigslet til kirkelig bruk som bedre fanger opp lokal praksis og historie.

KA er på denne bakgrunn også skeptisk til forslaget om å forbeholde betegnelsen *vigsling* til kirker, og heller bruke *velsignelse* om innvielse av bygg/lokaler som ikke er godkjente kirker. Vi tviler på om dette bidrar til ønskelig klarhet, og vi er spørrende til å knytte så nær sammenheng mellom den rettslige godkjenningen og kirkens vigslingspraksis. Dette bør i tilfelle skje gjennom en bredere vurdering av kirkens vigslingsforståelse og -begrepsbruk. Vi viser her bl.a. til gjeldende praksis med vigsling av gravplasser der denne er å forstå som en felles gravplass for alle innbyggere, uavhengig av tro/livssyn. En forståelse av vigsling som innvielse til *rent kirkelig bruk* vil utfordre gjeldende praksis med vigsling av allmenne gravplasser.

5. Kirkebygg og livssynsnøytralitet

KA er enig i høringsdokumentets negative holdning til kirker samtidig kan ha funksjon som et *livssynsnøytrale* eller *livssynsåpne* bygg. Vi vil ikke avvise at gudstjenester og kirkelige handlinger kan finne sted i livssynsåpne lokaler eller at lokale kirkelige instanser kan delta i et samarbeid om slike lokaler. Det er derimot ikke grunnlag for at livssynsåpne lokaler kan erstatte kirkebygg som menighetens primære samlingssted. Vi vil derimot ikke avvise at deler av et kirkeanlegg utenfor selve kirkerommet ved påbygg, ombygging eller nybygging i unntakstilfeller kan få en annen status. Dette bør imidlertid godkjennes av Kirkerådet eller vedkommende biskop etter fastsatte retningslinjer.

Vi har merket oss at Kirkerådet skriver følgende: «*Etter gjeldende kirkerett kan ikke kirkerommet i en kirke, som er godkjent av departementet og vigslet til kirke, brukes til andre livssynsnøytrale seremonier eller leies ut til andre enn til kristne kirkesamfunn.*» KA erfarer at flere biskoper og menighetsråd har en annen tolkning på dette området. KA er enige i hovedanliggendet om å sikre kirkebyggets særpreg, og det er uheldig hvis

økonomiske eller praktiske hensyn skal utsette kirkebygget for utidig press for ulik bruk/utleie. Kirkerådets formulering kan likevel synes noe kategorisk og avgrensende i forhold til etablert lokal praksis. Det bør bl.a. gjennomtenkes noe grundigere hvordan en skal forholde seg til seremonier som arrangeres av andre instanser enn tros- og livssynsamfunn, f.eks. av familie, organisasjoner eller byrå. På dette området er det etter KAs oppfatning nødvendig å reflektere noe grundigere bruken av kirker i lys av bl.a. økende tros- og livssynsmessig mangfold og mange menneskers ønsker om å bruke kirken.

6. Kirke som selvstendig bygg eller del av annet bygg

KA er enig i at tradisjonen med kirker som selvstendige bygg bør videreføres. Vi frykter at en generell åpning for at kirkerom som en del av et større bygningsanlegg vil svekke mye av kirkebyggets særpreg både når det gjelder bruk og utforming. Vi ønsker likevel at regelverket kan åpne for at f.eks. Kirkerådet kan åpne for unntak i særlige tilfeller, jf Kirkerådets eget vedtak 28/11.

Temaet kirkebyggets forhold til omgivelsene er komplekst og avhenger av en rekke faktorer. Forholdet til omgivelsene avhenger mye av hvor det ligger og hvordan bygget kommuniserer med omgivelsene. 60-metersregelen var opprinnelig en brannsikkerhetsregel. I nyere tid er miljømessige hensyn blitt minst like viktige. Kirken som signalbygg, som stedsformende bygg, som historieforteller osv. innebærer bl.a. at siktlinjer fra plasser, veier og innseiling vektlegges. Som en del av en plassdannelse i en by eller et tettsted kan det stå veldig nær eller være en del av en annen bygningsstruktur, men det bør likevel fremstå som det bygg det er ment å være. Markus kirke i Oslo er for eksempel fullstendig integrert i et kvartal, men kirken fremstår likevel tydelig som en selvstendig kirke. Det bør tilstrebes at kirkebygget opprettholder en positiv dialog med de naturmessige og arkitektoniske omgivelsene og disse forholdene bør reflekteres i dokumentet.

7. Andre modeller for kirkerom/menighetslokaler

Behovene for kirkerom har endret seg mye, slik som gudstjenesteformer og bruk av kirkerommene har det. Likevel står behovet for den "tradisjonelle" sognekirken fast, kirken der den lokale menigheten har sine hovedsamlinger og gudstjenester. KA vil derfor fastholde dagens krav og forutsetninger om størrelse, eierskap mv ved bygging av kirke i sokn der det ikke er annen kirke. I de tilfeller det ønskes å etablere flere kirker i et sokn så bør det vises større fleksibilitet når det gjelder størrelse, eierskap, utforming mv. Her kan det være behov for mindre kirker og kapeller knyttet til andre behov som f.eks. "bønne- og meditasjonskapeller", veikirker osv.

8. Problemstillinger ved nedleggelse, utleie og salg av kirkebygg

Nedleggelse, utleie eller salg av kirker har fram til nå i liten grad vært en aktuell problemstilling i Den norske kirke. De siste årene har imidlertid dette endret seg merkbart, og nedleggelse av kirker er nå til vurdering mange steder. KA har tidligere etterlyst behovet for en klargjøring av juridiske og økonomiske forhold som reises når kirker vurderes tatt ut av ordinær bruk som menighetskirke. Det er derfor positivt at Kirkerådet i dette høringsnotatet løfter fram flere aktuelle problemstillinger og inviterer til diskusjon om bl.a. framgangsmåte og kompetanseforhold. KA mener imidlertid at omfanget og kompleksiteten på utfordringene på dette feltet er stort. Dette høringsdokumentet gir ikke grunnlag for å behandle dette temaet på en tilstrekkelig måte. Vi vil derfor anbefale at Kirkerådet i samarbeid med bl.a. Kulturdepartementet kommer tilbake med en egen utredning om nedleggelse, utleie og salg av kirker.

Etter KAs oppfatning er noe av hovedutfordringen at kirkeloven og regelverket langt på vei kun forholder seg til godkjente kirker som er i ordinær bruk som menighetskirke. En nedleggelse av en kirke etter § 21 i kirkeloven er såpass drastisk at det kun bør skje etter grundige vurderinger i forkant. Det vil derfor være behov for ordninger som på en bedre måte åpner for at kirker som går ut av ordinær menighetsbruk kan få ny kirkelig bruk uten at de må nedlegges som kirker. Kirkebyggene har jo ikke bare en funksjon å samle folk til gudstjeneste. De er fremdeles, etter at de går ut av bruk som gudstjenestelokaler, fysiske, vitner om kristen tro og lære gjennom sin byggekunst og utforming. (Vi forutsetter at det i slike tilfeller er en annen og fullverdig kirke i soknet). Eksempler på en akseptabel ny bruk kan være:

- utleie til andre trossamfunn eller organisasjoner
- etablering av temakirke/prosjektkirke ("kulturkirke", "ungdomskirke", "pilegrimskirke" mv)
- en felles kirke for flere sokn ("prostikirke" e.l.)
- "museumskirke"

I alle disse eksemplene er det behov for utvikling av regelverk og ordninger som kan bidra til at kirker som tas ut av ordinær kirkelig bruk, kan opprettholde sin karakter som kirke og at den kan ha en kirkelig funksjon. Regelverket bør avklare bedre både kompetanseforhold, saksbehandling og økonomiske/driftsmessige forhold. Forvaltningen av kirkebyggenes kulturminneverdier bør vurderes spesielt. Spørsmålet om biskopens tilsyn må også avklares bedre. I dag vil for eksempel et vernet kirkebygg i kirkens eie, men som leies ut til et annet kristent trossamfunn, ligge under Den norske kirkes biskops tilsyn når det gjelder endringer i kirkerommet av liturgisk, kunstnerisk art.

På grunnlag av kapittel 3 i høringsnotatet legger Kirkerådet til grunn at spørsmål om nedleggelse, utleie og salg avgjøres av menighetsrådet. KA er uenige i tolkningen av kirkeloven på dette området. Saker om nedleggelse og andre vesentlige endringer av bruken av kirker vekker sterke følelser og stort engasjement, og det er derfor avgjørende at det etableres gode ordninger som sikrer bred involvering og aktiv deltagelse. Menighetsrådets rolle vil her være sentral, bl.a. som strategiorgan for å vurdere ny kirkelig bruk av kirker som tas ut av ordinær bruk. Det er likevel grunn til å problematisere

konsekvensene av at menighetsrådet skal avgjøre en sak som bl.a. har så store økonomiske og driftsmessige konsekvenser, når menighetsrådet selv ikke har det økonomiske og juridiske ansvaret for forvaltningen av bygget. Bygging og drift av kirker har i stor grad blitt finansiert av offentlige midler, og fellesrådet ivaretar soknenes interesser overfor kommunen når det gjelder finansiering av nye kirker og drift/investeringer i gamle kirker. Det vil i denne sammenheng kunne være uheldig hvis menighetsrådet skal disponere overtallige kirker uten at dette sees i sammenheng med bl.a. kirkebyggsituasjonen og ressursbehov i hele fellesrådsområdet. Fellesrådets rolle som et kirkelig samordningsorgan for flere sokn bør inkluderes i denne vurderingen.

Ved eventuell nedleggelse av kirke er det også behov for å vurdere nærmere disponering av kirkens inventar og verdier for øvrig. Vi vil spesielt peke på utfordringene ved nedleggelse av kirker som har verdifullt inventar og kirkekunst. Dette kan være gjenstander med høy omsetningsverdi, og det vil uansett være gjenstander som ikke uten videre bør selges på et kommersielt marked. En del av gjenstandene kan ha stor kunst-, kultur- og liturgihistorisk verdi som det kan være kirkelig interesse for å ta hånd om.

Del III Forslag til reviderte regelverk om kirkebygg

9. Regler for bruk av kirkene

Regler for bruk av kirkene er langt på vei en ny redigering av det tidligere innholdet.

Det tas for gitt at regelverket også skal anvendes på hele kirkebygget, mens dagens regler kun omfatter det vigslede kirkerommet. Det bør klargjøres om dette er å forstå som en klar utvidelse av virkeområdet for regelverket, og hva dette i tilfelle vil innebære av konsekvenser.

Midlertidige installasjoner etter § 4 siste ledd kan være av svært ulik karakter, og mange av disse kan ha betydning for brann-/innbrudds- og personsikring og andre driftsmessige forhold. Ulike installasjoner har også i mange tilfeller medført store skader på verdifullt inventar eller deler av bygninger. Regelverket bør sikre at fellesrådet involveres og at de skal godkjenne vedtak om installasjoner som kan ha betydning for drift/vedlikehold av kirker. De ansvarsmessige og praktiske sidene også bør også ivaretas i slike saker.

KA er enige i at fellesrådet ikke bør gis en selvstendig rett til å bruke kirken til kirkelige formål. Dette forutsetter imidlertid en klargjøring av at det finnes flere former for bruk av kirkerommet som faller utenfor oppregningen i § 5 og som følgelig faller inn under fellesrådets forvaltningsmyndighet etter kirkeloven § 18 første ledd. Det savnes en mer utdypende drøfting for å skjelne mellom fellesrådets forvaltning av kirkebygget og rekkevidden av regelverket om menighetsrådets og prestens bruk av kirker. Et eksempel er ulike typer turist-/omvisningsvirksomhet i kirkene, øving, disponering av kontorlokaler, langsiktige leieavtaler for ulike typer lokaler i kirker (noen har f.eks. leiligheter i kirker) mv. Det bør også avklares nærmere forholdet mellom menighetsrådets disponering av kirken og fellesrådets utgiftsforpliktelser. KA har bl.a. pekt på det problematiske hvis

menighetsrådet ensidig gjør vedtak om bruk av kirke som påfører fellesrådet store økonomiske/ressursmessige forpliktelser.

Under avsnittet generelle bestemmelser sies det at "Kirken må ikke brukes til kommersielle formål." Dette er en upresis formulering der det bør søkes etter en klarere begrepsbruk. Hva med de mange kirkekonserter mv som har stor økonomisk verdi? Det samme kan være aktuelt når kirken er location for filmer/fotografering, eller ved noen kunstneriske installasjoner. Dette kan være aktiviteter som er tjenlige for kirken og refleksjon omkring dens budskap, men som samtidig har kommersiell aktivitet som mål.

Regelverket bør ta høyde for framtidige utfordringer når det bl.a. gjelder kirker som brukes sjelden og/eller har svært lite besøk. Som alternativ til nedleggelse som kirke bør det vurderes ordninger som kan sikre at slike kirkebygg kan forbli steds-, kultur- og trosmarkører. Regelverket bør derfor ikke lukke muligheten for forsøksvirksomhet eller unntaksbestemmelser som åpner for en viss kontrollert og forsiktig flerbruk av kirkebyggene. Det bør også kunne åpnes for unntak som åpner for at andre instanser blir delaktig i disponeringen av bygget. Det er sterke tradisjoner for at kirkebyggene har hatt mange funksjoner for og i lokalsamfunnene, også utover de strengt kirkelige. For en folkekirke er det viktig at man arbeider strategisk med disse spørsmålene, slik at kirken og bygget forblir deler av "limet" i lokalsamfunnet, det som skaper engasjement, tilhørighet og begeistring.

10. Regler om liturgisk inventar og utstyr

KA mener det er avgjørende for Den norske kirke å ha en nasjonal oversikt over kirkens økonomiske og kunstneriske verdier. Dette har bl.a. betydning som kunnskapsbank, for forskning på en rekke områder, så vel som for forsikring og som dokumentasjon ved brann og/eller innbrudd. Det er viktig at bruken av Kirkebyggdatabasen blir tydeligere omtalt for registrering av inventar (og at det ikke bare omtaler generelt registrering i en database eller i en inventarbok). Økokrim anbefaler sterkt bruk av basen fordi det forenkler etterlysning og etterforskning nasjonalt og internasjonalt.

Regelverket bør tydeliggjøre at kirkelig fellesråd forvaltningsansvar for kirkebygget også inkluderer det overordnede ansvar for anskaffelse og avhendelse av inventar i kirkebygget. KA erfarer bl.a. at anskaffelse av ulike typer inventar på ulike måter har konsekvenser for forvaltningen av bygget, slik som renhold, slitasje, vedlikehold, sikkerhet, forsikring og driftsutgifter. Det er derfor nødvendig at fellesrådets helhetlige forvaltningsansvar inkluderes i alt arbeid med kirkens inventar og utstyr.

I forslag til Regler om liturgisk inventar og utstyr i § 4 står det at: "Kirkerommet skal være fleksibelt med hensyn til møblering og det bør derfor vises tilbakeholdenhet med å bolte inventar fast i gulvet". Slik det står nå kan det forstås som førende også for eldre kirker. Disse er ofte av en slik karakter at en fleksibilitet for hele kirkerommet vil være ødeleggende for en del kulturminneverdier. Hva med kirker med sluttete benker med

dører fra 16 - 1800 tallet? Det bør derfor klargjøres bedre hva som menes med at "kirkerommet skal være fleksibelt".

I § 5 står følgende: "En kirke skal ha ett alter. Alteret er Herrens nattverdbord", og videre "Alteret bør derfor ha en slik tyngde og verdighet...". Det står videre at alteret skal "ikke fjernes, flyttes eller tildekkes". Det står videre at kirken kan ha flere altere, og det sies at det "om ønskelig innføres et fremskutt nattverdbord som kirkerommets sentrale alter". En gjennomlesning gjør det uklart om hvor mange altere det faktisk er eller skal være, om "tyngde" betyr fysisk eller visuelt, og om hvor "fast" alteret skal eller bør være. Det synes å være nødvendig med en presisering av detaljer i denne paragrafen.

I en del kirker finnes det gamle og svært verdifulle døpefonter både fra middelalder og senere perioder. Mange av disse tåler ikke å flyttes, slik praksis er i enkelte kirker. Plasseringen kan også være knyttet til rommets øvrige innredning og arkitektur. I disse tilfellene vil det kunne være ødeleggende for disse kunstverkene om det settes et krav i § 7 om at "døpefonten skal være plassert lett synlig for menigheten" i alle kirker. Det må derfor gjøres en nyansering som tar hensyn til disse kunst- og kulturhistoriske verdiene.

Det er positivt at det sies at det i § 12 om nattverdsutstyr står at "når en ny kalk anskaffes, skal den utformes slik at en både kan drikke og helle av den". Det bør imidlertid tilføyes at det ikke skal lages helletut på gamle kalker. Dessverre er mange verdifulle kalker blitt ødelagt fordi man har laget helletut på disse. Problemet ble særskilt tatt opp i rundskriv fra Kyrkje- og undervisningsdepartementet av 12. februar 1948, men det er dessverre ikke mindre aktuelt i dag.

Setningen i § 25 om at "for eldre kirkers vedkommende etter uttalelse fra Riksantikvaren", bør endres. Begrepet "eldre kirker" er for upresist. Riksantikvaren har vedtaksrett i "fredete" kirker og uttalerett i "listeførte" kirker. Det er opp til direktoratet å avgjøre hvilke saker det går inn i, ikke minst når det gjelder inventar og utstyr, men et regelverk av denne type må naturligvis være samstemt med andre lover og regler.

11. Regler for bruk av kirkens klokker

Vi har følgende mindre merknader til regler for bruk av kirkens klokker:

- § 1: Man bør fastslå at klokkene er musikkinstrumenter og ikke at de "egentlig" er musikkinstrumenter. Ordet "egentlig" utydeliggjør det som trolig er setningens hensikt.
- § 7: Det står "Sammenringing kan skje ved bruk av en klokke." Det bør kanskje heller stå "ved bruk av kirkens klokker"?
- Det bør klargjøres om rekkevidden av regelverket når det gjelder frittstående støppl med klokke i tilknytning til gravplass.

Avsluttende merknader

Høringsdokumentet inneholder mye prinsipiell tenkning som har betydning ut over forslaget til justeringer i de tre settene med regelverk. På bakgrunn av den tematiske bredden i innledningen vil KA etterlyse en mer helhetlig vurdering av behovet for regelverk på kirkebyggområdet som fanger opp andre aktuelle utfordringer på feltet. Etter vår mening er det behov for et regelverk for forvaltning av kirkebyggene som går utover det som allerede finnes i bl.a. rundskriv T-3/2000. Et slikt regelverk bør bl.a. fastsette krav og forventninger når det gjelder forvaltningsmessig og vedlikeholdsmessig standard for kirkebygg. I dette bør det bl.a. ligge krav om regelmessige tilstandsvurderinger av kirkebyggene, krav om tilrettelegging for mennesker med ulike behov, brannsikring og tyverisikring, energieffektivisering og lignende. Hvis slike krav til profesjonell forvaltning blir nedfelt i et regelverk, vil det kunne bidra til en mer forutsigbar og bedre forvaltning av kirkebyggene, jf. tilsvarende standarder som finnes for andre offentlige bygg. Dette vil også kunne gi et bedre grunnlag for dialog om finansiering mv med stat og kommune.